

BANKA E SHQIPËRISË

DEKLARATË PËR SHTYP

ZHVILLIMET NË SEKTORIN E JASHTËM TË EKONOMISË PËR VITIN 2005

MARS 2006

ZHVILLIMET NË SEKTORIN E JASHTËM TË EKONOMISË PËR VITIN 2005

Sektori i jashtëm i ekonomisë, gjatë vitit 2005, paraqitet me një bilanc të thelluar negativ në llogarinë korente, shkaktuar nga një deficit i lartë tregtar. Deficiti tregtar është thelluar si pasojë e ngadalësimit të ritmeve të rritjes së eksporteve si dhe rritjes së shpejtë të importeve.

Flukset hyrëse të kapitalit kanë qenë përgjithësisht të mjaftueshme për kompensimin e deficitit korent, duke mundësuar një bilanc të përgjithshëm pozitiv.

Rezerva valutore në fund të vitit 2005 shënoi nivelin e 1.204 miliardë eurove, duke qenë e mjaftueshme për të përballuar rreth 4.6 muaj importe mallrash dhe shërbimesh.

I. LLOGARIA KORENTE

Vëllimi i transaksioneve korente është rritur me 21 për qind krahasuar me vitin 2004, duke shënuar një nivel prej 6.2 miliardë eurosh. Mëse 93 për qind e shpenzimeve korente kanë shkuar për blerje mallrash dhe shërbimesh prej jorezidentëve. Rreth 43 për qind e të ardhurave korente kanë ardhur në formën e transfertave korente, ndërkohë që eksporti i shërbimeve dhe ai i mallrave kanë siguruar përkatësisht 32 për qind dhe 18 për qind të të ardhurave.

Deficiti tregtar si një tipar të përhershëm i zhvillimeve të tregtisë së jashtme, ka diktuar edhe këtë vit nivelet e larta të deficitit të llogarisë korente. Kështu deficitit korent, kundrejt një viti më parë, është rritur me rreth 168 milionë euro, duke regjistruar 454 milionë euro. Rritja e deficitit tregtar në mallra dhe në shërbime u balancua pjesërisht nga rritja e të ardhurave neto në llogaritë e transfertave dhe të të ardhurave. Tregtia e shërbimeve, si një pjesë e rëndësishme e llogarisë korente gjatë vitit 2005, ka regjistruar rritje si në kahun e të ardhurave, ashtu edhe në atë të shpenzimeve. Në krahasim me vitin 2004, shpenzimet janë rritur më shpejt se të ardhurat. Rezultati neto i transaksioneve në shërbime ka çuar në rritje të deficitit të kësaj llogarie me rreth 127 milionë euro.

I. 1. TREGTIA E JASHTME.

Vëllimi i tregtisë së jashtme, importe plus eksporte, vlerësohet në rreth 2.5 miliardë euro, duke përfaqësuar rreth 41 për qind të totalit të transaksioneve korente. Shpenzimet për import mallrash shënuan afërsisht vlerën 2 miliardë euro ose 245 milionë euro më shumë, krahasuar me vitin 2004.

Deficiti tregtar për vitin 2005 arriti në 1.5 miliardë euro, duke qenë 16 për qind më i lartë se ai i vitit paraardhës. Eksporti ka ngadalësuar ritmet e rritjes. Rritja vjetore në eksporte gjatë këtij viti u vlerësua rreth 9 për qind, përkundrajt 23 për qind në vitin e kaluar. Përveç humbjes në aftësitë konkurruese (zhvillimet në kursin e këmbimit), ngadalësimi në eksporte mendohet të jetë pasojë edhe e rritjes së konkurrencës në sektorin e tekstileve me hapjen e tregjeve evropiane drejt Kinës dhe Indisë. Kështu, shkalla e mbulimit të importit nga eksportet rezultoi 25 për qind duke shënuar një rënie të lehtë ndaj nivelit prej 27 për qind të vitit të kaluar, gjë që rezultoi me një thellim të mëtejshëm të deficitit tregtar. Në të njëjtën kohë, çmimet e larta të naftës në tregjet ndërkombëtare si dhe rritja e aktivitetit kreditues (kredia e re për ekonominë shënoi një rritje vjetore rreth 74 për qind) kanë çuar në rritje të importeve me rreth 16 për qind.

Ekporti i mallrave në pjesën më të madhe të tij përfaqësohet nga eksporte të tekstileve, të veshjeve të këmbëve dhe metalet bazë. Eksportet për përpunim aktiv realizuan 70 për qind të të ardhurave vjetore në eksporte mallrash. Gjatë këtij viti vërejmë një rritje të theksuar të eksporteve nga prodhimi vendas duke përfaqësuar 30 për qind ndaj totalit, krahasuar me 25 për qind të vitit paraardhës.

Kërkesa për importe mbetet e lartë. Pozitiv është fakti që në masë të konsiderueshme, rritja vjetore në importe është shkaktuar nga rritja e importeve në makineri dhe pajisje dhe në mjete transporti. Pesha që zënë këto importe ndaj totalit është rreth 24 për qind, duke ruajtur kështu të njëjtat nivele përfaqësimi të një viti më parë. Kërkesa e lartë e sektorit privat për mallra kapitalë është një tregues pozitiv për nivelin e investimeve, për rinovimin e bazës teknologjike si dhe produktivitetin e tij. Importet e lëndës së parë për industrinë e përpunimit aktiv në vend, të përqëndruara kryesisht në tekstile, veshjet e këmbëve dhe metaleve, u rritën duke përfaqësuar 15 për qind të totalit nga 17 për qind në vitin paraardhës.

Duke u bazuar në strukturimin e tregtisë së jashtme sipas partnerëve tregtarë, Shqipëria vazhdon të kryejë pjesën më të madhe të transaksioneve të saj me Bashkimin Evropian, por gjithashtu vlen të thuhet se po anohet drejt tregtisë (sidomos në kahun e eksporteve) me vendet e rajonit, e nxitur kjo dhe nga marrëveshjet e tregtisë së lirë me vendet fqinje. Kështu, eksportet dhe importet me Bashkimin Evropian, zënë respektivisht 88 dhe 60 për qind të totalit të eksporteve. Italia dhe Greqia mbeten partnerët kryesorë tregtarë të Shqipërisë.

Ndërkohë tregtia me vendet e rajonit të Evropës Juglindore (EJL), me të cilat Shqipëria tregton nën marrëveshjet e tregtisë së lirë, është rritur si në eksporte ashtu dhe në importe respektivisht 19 dhe 31.5 për qind kundrejt një viti më parë. Aktualisht, Kosova dhe Maqedonia përfaqësojnë tregun më të madh për eksporte të produkteve shqiptare.

I. 2. ZHVILLIMET NË ZËRAT E TJERË TË LLOGARISË KORENTE.

Bilanci i tregtisë së shërbimeve u mbyll me një bilanc negativ prej 167 milionë eurosh konsiderueshëm në rritje kundrejt deficitit prej 40 milionë eurosh, regjistruar në vitin 2004. Ky deficit ka ardhur kryesisht si pasojë e një bilanci negativ në kategorinë e shërbimeve të tjera kulturore dhe biznesi.

Të ardhurat nga shërbimet e turizmit përforcojnë edhe një herë faktin që ky sektor po i krijon ekonomisë shqiptare oportunitete konkrete tregtare, pavarësisht nga niveli i zhvillimit të këtij sektori. Kështu, sipas vlerësimeve të Bankës së Shqipërisë për vitin 2005 eksporti i shërbimeve të turizmit ka gjeneruar të ardhura prej 692 milionë eurosh, rreth 30 për qind më i lartë se eksporti i mallrave. Kjo rritje, ka ardhur kryesisht nga rritja e fluksit të shtetasve të huaj dhe të emigrantëve që kanë vizituar vendin si dhe nga rritja e lehtë e koeficientëve vlerësues të shpenzimeve ditore. Gjatë vitit 2005, numri i shtetasve të huaj që kanë vizituar Shqipërinë është rritur me 21 për qind, në krahasim me vitin 2004, ku pesha kryesore e kësaj rritjeje bie në periudha sezonale pushimesh dhe fundviti. Një rritje me norma të larta vjetore vihet re edhe në importin e shërbimeve të turizmit. Viti 2005 regjistroi rreth 635 milionë euro, shifër kjo rreth 68 për qind e dërgesave nga emigrantët.

Është tashmë e ditur se shërbimet e transportit dhe të sigurimeve ndjekin zhvillimet në aktivitetin tregtar të mallrave. Rritja e vëllimit të importit ka shkaktuar rritjen e importit të shërbimeve të këtyre kategorive. Kështu, në fund të vitit importet e shërbimeve të kësaj kategorie vlerësohen respektivisht rreth 12 dhe 38 për qind më të larta prej atyre të vitit 2004. Çdo vit ekonomia shqiptare përfiton burime valutore prej punës së punonjësve sezonalë dhe investimeve të rezervave valutore të sistemit bankar në institucionet financiare jorezidente, duke paguar njëkohësisht interesa për borxhin e jashtëm. Bilanci pozitiv i të ardhurave në fund të vitit 2005, vlerësohet rreth 144 milionë duke qenë 4 milionë më i lartë ndaj vitit 2004. Të ardhurat nga puna, përfaqësojnë rreth 70 për qind të bilancit pozitiv të të ardhurave. Fluksi neto i të ardhurave të kësaj kategorie ka rënë me rreth 3 për qind kundrejt një viti më parë, vit në të cilin organizimi i Lojërave Olimpikë mbajti të lartë kërkesën për fuqi punëtore në vendin fqinjë, dhe për rrjedhojë gjeneroi flukse të larta të ardhurash nga puna. Ndërkohë, të ardhurat neto në formën e interesit nga investimet kanë pësuar rritje (rreth 19 për qind ose 7 milionë euro). Shqipëria gjatë vitit 2005 ka paguar 22 milionë euro për të shlyer interesat mbi borxhin e saj të jashtëm ose 19 për qind më shumë se në vitin e kaluar.

Transfertat korente, ashtu si edhe gjatë viteve të kaluara, kanë marrë formë prej prurjeve nga emigrantët. Këto të fundit përfaqësojnë një burim të rëndësishëm mbështetës për ekonominë shqiptare, duke siguruar një fluks të vazhdueshëm financimi për deficitin korent. Totali i dërgesave nga emigrantët, për vitin 2005 vlerësohet të jetë rreth 939 milionë euro ose 14 për qind e PBB-së. Kontributi i këtyre dërgesave në zbutjen e deficitit tregtar llogaritet në rreth 64 për qind.

II. LLOGARIA KAPITALE DHE FINANCIARE

Lëvizjet e kapitalit, gjatë vitit 2005, rezultuan në një fluks neto prej rreth 423 milionë eurosh, duke mundësuar financimin e deficitit korent me 93 për qind. Transfertat kapitale shënojnë 99 milionë euro ose 7 milionë më pak krahasuar me fundin e vitit 2004, ndërkohë që llogaria financiare u mbyll me një bilanc pozitiv prej 323 milionë eurosh.

Detyrimet financiare të Shqipërisë ndaj pjesës tjetër të botës janë rritur me rreth 346 milionë euro dhe vlerësohen të jenë 22 për qind më pak se një vit më parë. Kjo rritje i dedikohet flukseve hyrëse të investimeve të huaja direkte si dhe të borxhit të jashtëm.

Fluksi i investimeve të huaja direkte gjatë vitit 2005 arriti vlerën 213 milionë euro kundrejt 278 milionë euro realizuar në vitin e kaluar. Duhet përmendur që në vitin 2004, kanë qenë flukset hyrëse të kapitalit në formën e privatizimit një faktor që ka përcaktuar madhësinë dhe karakterin e investimeve të huaja në vend.

Stoku i mjeteve financiare në formën e investimeve të portofolit kapi shumën 120 milionë euro, duke shënuar një rritje vjetore prej rreth 2 milionë eurosh. Lëvrimet e kredive afatgjata dhe atyre të buta nga jashtë, të cilat mbeten një faktor tjetër i rëndësishëm në rritjen e detyrimeve financiare të Shqipërisë ndaj botës, gjatë këtij viti vlerësohen 208 milionë euro nga të cilat 66 për qind kanë shkuar në sektorin e qeverisë. Kjo rritje ka financuar kryesisht investimet dhe konsumin, e reflektuar kjo edhe në rritje të importeve për konsum si dhe nevojat për kapital dhe/ose mallra kapitale të kompanive.

Detyrimet financiare në formën e depozitave të jorezidentëve në sistemin tonë bankar janë ulur me rreth 30 milionë euro. Detyrimet në formën e kredisë tregtare u rritën me rreth 8 milionë euro, e reflektuar kjo edhe në rritje të importeve për këtë periudhë. Rritje e konsiderueshme prej 47 milionë eurosh vihet re në detyrimet e tjera valutore në formën e huave afatshkurtra marrë nga njësitë jorezidente.

Pretendimet financiare të Shqipërisë ndaj pjesës tjetër të botës janë rritur në 22 milionë euro. Peshën më të madhe në këtë rritje e mban rritja e mjeteve të tjera valutore në formën e huave afatmesme dhe afatshkurtra dhënë nga njësitë rezidente jashtë. Kjo rritje është rreth 69 milionë euro ose rreth 44 milionë më e lartë se fundi i vitit të kaluar.

Flukset hyrëse të mjeteve valutore në formën e kapitaleve financiare u reflektuan në rritje të rezervave valutore të autoritetit monetar, me rreth 197 milionë euro. Rezerva valutore në fund të vitit 2005 shënoi nivelin 1.204 miliardë euro, duke qenë e mjaftueshme për të mbuluar rreth 4.6 muaj importe mallrash dhe shërbimesh.

Bilanci i Pagesave						
në milionë euro						
	2004	T1-2005	T2-2005	T3-2005	T4-2005	2005
Llogaria korente	(286.2)	(53.0)	(106.1)	(63.7)	(230.9)	(453.7)
Eksporti i mallrave	485.6	121.5	143.3	133.7	131.7	530.2
Importi i mallrave	(1,762.3)	(398.1)	(507.1)	(516.1)	(585.7)	(2,006.9)
Bilanci tregtar	(1,276.7)	(276.6)	(363.8)	(382.3)	(454.0)	(1,476.7)
Shërbimet: kredi	807.5	196.5	237.4	262.0	234.5	930.4
Shërbimet: debi	(848.0)	(225.9)	(261.0)	(306.2)	(304.4)	(1,097.5)
Të ardhurat: kredi	164.0	40.1	41.9	54.9	46.4	183.3
Të ardhurat: debi	(23.3)	(9.1)	(14.0)	(8.0)	(8.0)	(39.1)
Transferta private pa shpërblim	829.7	210.2	243.3	295.0	235.9	984.5
Transferta shtetërore pa shpërblim	60.7	11.8	10.1	20.8	18.6	61.4
Llogaria kapitale	106.2	35.5	14.6	25.0	24.1	99.2
Llogaria financiare	297.4	25.1	116.8	(20.3)	192.4	313.9
Investime direkte	267.4	43.33	50.3	53.0	62.59	209.26
Investime portofoli	4.6	(42.8)	(5.4)	40.9	5.4	(2.0)
Kapitale të tjera*	25.4	24.55	71.9	(114.3)	124.44	106.65
Gabime dhe harresa neto	106.5	(2.5)	(23.9)	87.9	94.5	156.0
Bilanci i përgjithshëm	233.7	9.7	1.4	33.7	80.1	124.8
Rezervat dhe zëra të lidhur me to						
Mjetet e rezervës	(233.7)	(9.7)	(1.4)	(33.7)	(80.1)	(124.8)
Përdorim huash e kredish nga FMN	9.6	4.6	-	4.8	-	9.4
Për t'u mbajtur në vëmendje						
Ndryshimi total në rezerva	(276.1)	15.7	35.3	(30.1)	(68.3)	(47.4)
nga të cilat: ndryshim nga kursi i këmbimit	42.4	(25.4)	(36.7)	(3.6)	(11.8)	(77.4)
*/ nuk përfshihen përdorime huash e kredish nga FMN						
Burimi i të dhënave: Banka e Shqipërisë.						